PRCHAVÝ ČAS SVĚTLA

Man Ray a Lee Millerová a jejich osudové setkání v Paříži

WHITNEY SCHAREROVÁ

„Radši bych snímek fotila, než jím byla.“

Jednoho studeného dne roku 1929 přijíždí Lee Millerová do bohémské Paříže s úmyslem změnit svou úspěšnou kariéru modelky časopisu *Vogue*. Brzy se setká se slavným surrealistickým fotografem Man Rayem a padne mu do oka. Man by ji rád fotil, ale Lee ho přesvědčí, aby ji přijal jako asistentku a naučil ji všechno, co umí.

Man Ray je silná, charismatická osobnost a během společné práce v ateliéru se jejich životy brzy propojí, což navždy změní Leeinu životní dráhu. Prožívají spolu Leeiny první umělecké kroky, hluboké porozumění a vzájemnou silnou přitažlivost. O sedmnáct let starší Man ji velkoryse zasvěcuje do umění fotografie, ale zároveň se chová majetnicky – jako učitel i milenec. Lee si musí odpovědět na otázku, jak skloubit milostný vztah s vlastními uměleckými ambicemi – a kolik je ochotná pro lásku obětovat.

Životní příběh Lee nás zavede mezi slavné umělce předválečné Paříže i na bojiště válkou zmítané Evropy, přes radikální objevy fotografických technik až k fotodokumentárnímu zachycení osvobozování koncentračních táborů, jehož se Lee Millerová účastní jako jedna z prvních válečných zpravodajek.

Vynikající debutový román, působící na všechny smysly, plný pozoruhodných podrobností a vyprávěný v různě se proplétajících časových liniích, ukazuje Lee Millerovou jako skvělou novátorskou umělkyni, která vystoupila ze stínu výjimečného muže.

Whitney Scharerová

PRCHAVÝ ČAS SVĚTLA

Přeložila
Věra Kotábová

METAFORA

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude ***trestně stíháno****.*

The Age of Light © 2019 by Whitney Scharer
„Aveux non avenus“ by Claude CAHUN © Mille et une nuits, département de la Librairie Arthème Fayard 2011
Translation © Věra Kotábová, 2018
Czech edition © Grada Publishing, a. s., 2019

All rights reserved

ISBN 978-80-7625-041-3 (ePub)
ISBN 978-80-7625-042-0 (pdf)
ISBN 978-80-7359-578-4 (print)

Pro mou matku,
s láskou a vděčností

OBSAH

PRVNÍ ČÁST **9**

PROLOG 11

Farley Farm, Sussex, Anglie 1966 11

KAPITOLA PRVNÍ 26

Paříž 1929 26

KAPITOLA DRUHÁ 41

KAPITOLA TŘETÍ 45

KAPITOLA ČTVRTÁ 52

Londýn 1940 59

KAPITOLA PÁTÁ 61

KAPITOLA ŠESTÁ 69

KAPITOLA SEDMÁ 74

Londýn 1943 77

KAPITOLA OSMÁ 80

KAPITOLA DEVÁTÁ 93

KAPITOLA DESÁTÁ 107

Normandie Červenec 1944 119

KAPITOLA JEDENÁCTÁ 121

KAPITOLA DVANÁCTÁ 135

KAPITOLA TŘINÁCTÁ 140

Saint-malo Srpen 1944 147

KAPITOLA ČTRNÁCTÁ 151

KAPITOLA PATNÁCTÁ 156

Paříž Prosinec 1944 161

KAPITOLA ŠESTNÁCTÁ 163

DRUHÁ ČÁST **177**
KAPITOLA SEDMNÁCTÁ 179
Paříž 1930 179
KAPITOLA OSMNÁCTÁ 185
KAPITOLA DEVATENÁCTÁ 193
Lipsko 20. dubna 1945 207
KAPITOLA DVACÁTÁ 209
KAPITOLA DVACÁTÁ PRVNÍ 223
KAPITOLA DVACÁTÁ DRUHÁ 231
Dachau 30. dubna 1945 237
KAPITOLA DVACÁTÁ TŘETÍ 239
KAPITOLA DVACÁTÁ ČTVRTÁ 247
KAPITOLA DVACÁTÁ PÁTÁ 264
KAPITOLA DVACÁTÁ ŠESTÁ 272
Mnichov Prinzregentenplatz 1. května 1945 281
KAPITOLA DVACÁTÁ SEDMÁ 283
KAPITOLA DVACÁTÁ OSMÁ 291
KAPITOLA DVACÁTÁ DEVÁTÁ 297
Vídeň Září 1945 311
KAPITOLA TŘICÁTÁ 313
KAPITOLA TŘICÁTÁ PRVNÍ 323
KAPITOLA TŘICÁTÁ DRUHÁ 333
Sussex, Anglie 1946 346

EPILOG Londýn 1974 349

SLOVO AUTORKY 354
DOPORUČENÁ LITERATURA 356
PODĚKOVÁNÍ 357
O AUTORCE 361

Umění nepochybně vzniká v důsledku vyhrocené životní situace dovedené do takové krajnosti, za niž už nelze dál.

– *Rainer Maria Rilke*

PRVNÍ ČÁST

PROLOG

Farley Farm, Sussex, Anglie
1966

Je horký červenec. Svahy se po deštích z minulého týdne zazelenaly a vypnuly se k nebi jako mechem obrostlá prsa. Lee Millerová vidí z oken své kuchyně kopce kolem dokola. K jejich farmě vede rovná cesta vysypaná štěrkem. Obklopují ji kamenné zídky postavené dávno před tím, než se sem přivdala. Dělí krajinu na menší části a udržují poklidně přežvykující ovce v patřičných mezích. Leein manžel Roland s vycházkovou holí pomalu odchází koňskou stezkou. Vede s sebou jejich dva hosty a čas od času se zastaví, aby upozornil na krtinu, o kterou by mohli zakopnout a vyvrtnout si kotník, anebo na kravinec, který by pro některé návštěvníky mohl být až moc velkou připomínkou venkovského života.

Leeina bylinková zahrádka je hned vedle kuchyně, ne dál, než je obvykle ochotná dojít. Roland ji na své vycházky přestal zvát už před lety, zhruba v té době, kdy mu dala jasně na srozuměnou, že dokud nevybuduje na okolních svazích chodníčky a neopatří je zábradlím, nebude ztrácet čas šplháním do kopců. Dnes už má Lee dojem, že si Roland ten čas, kdy může být sám, užívá stejně jako ona. Pokaždé, když ho vidí odcházet, ta neviditelná ruka, která ji svírá kolem hrdla, trochu povolí.

Ze všech místností na farmě je kuchyň místem, kde je Lee nejspokojenější. Ne šťastná, ale spokojená. Nikdo sem bez ní nechodí, a pokud ano, stejně nenajde, co hledá. Kořenky se vrší v neuspořádaných pyramidách, na

skříňkách a ve dřezu se povalují hrnce v různém stadiu zašpinění a na poličkách stojí otevřené láhve s olejem a octem. Ale Lee přesně ví, kde co najde, stejně jako to věděla ve svém ateliéru, kde panoval chaos matoucí všechny kromě jí samotné. Když se někdy za válečných let zastavil v jejím pokoji v hotelu Scribe její parťák, fotograf Dave Scherman, vždycky pohotově prohodil nějakou povýšenou poznámku: „A vida, že by nějaká umělecká instalace z použitých kanystrů s benzinem?“ Napadne ji, co by asi tak řekl, kdyby ji tu teď viděl. Dave je jeden z mála jejích válečných přátel, který si neudělal výlet a nenavštívil ji tu. Je tomu ráda. Když ho naposledy viděla, to ještě všichni bydleli v Londýně, zaslechla, jak o ní řekl Paulu Éluardovi, že přibrala a přišla o krásu, a že je proto protivná. Což samozřejmě není pravda. Je toho o tolik víc, co ji zlobí, než pouhý pohled do zrcadla, z něhož se na ni každé ráno šklebí cizí ženská s naducanými červenými tvářemi.

Lee před nějakou dobou absolvovala kuchařský kurz v Cordon Bleu a teď skoro každý víkend připravuje obědy o několika chodech a píše o nich do *Vogue*. Je korespondentkou *Vogue* pro stránky o domácnosti. Předtím byla válečnou korespondentkou, ještě předtím módní korespondentkou a úplně ze všeho nejdříve jejich hlavní modelkou a tváří na obálku. Náčrt její hlavy se zvonovitým kloboukem naraženým hluboko do čela jako helma odstartoval v roce 1927 éru art deco modernismu v dámské módě. Měla pozoruhodnou kariéru, říkají mnozí. Ale Lee o těch časech nikdy nemluví.

Vzpomíná na *Vogue*, protože dnes přijede na večeři Audrey Withersová, její šéfová. Audrey s největší pravděpodobností dorazí kvůli tomu, aby jí dala padáka, a proto se obtěžuje přijet na Farley Farm osobně. Lee by se sama propustila už dávno, třeba po tom, co nejmíň dvacetkrát zmeškala uzávěrku svého věhlasného sloupku o tom, jak pořádat zábavy ve venkovských sídlech. Ale Audrey je loajální a je to jediná šéfredaktorka, která se kdy pokusi-

la zprostředkovat ženám taky něco jiného než poslední módní trendy večerních šatů. Kolem Audrey budou při večeři sedět další hosté, mimo jiné jejich kamarádi Bettina a Seamus, kurátor ICA neboli Institutu současného umění a Rolandova pravá ruka. Lee doufá, že Audrey jí neoznámí vyhazov před Rolandovými přáteli. Třeba se jí podaří přimět Audrey, aby změnila názor a otočila o sto osmdesát stupňů.

Dnešní menu je variací jedné večeře, kterou už kdysi podávala. Deset chodů. Chřestové výhonky s holandskou omáčkou, špízy z hřebenatky přelité béarnskou omáčkou, pórková krémová polévka, servírovaná za studena, její vlastní specialita nazvaná po manželovi penroseky, zapečené párečky, kuře na zelených bylinkách, gorgonzola s vlašskými ořechy, bažant na pivu, zázvorová zmrzlina a moučník Aljaška, flambovaný a servírovaný při zhasnutých světlech. Pokud už Lee nebude moci pro Audrey pracovat, tak ji aspoň připraví o život prostřednictvím másla, šlehačky a sněhového dezertu s rumem.

Když za války Lee posílala reportáže z Lipska a Normandie, Audrey byla mnohdy jediným člověkem, jehož mohla kontaktovat. Právě jí poslala ty pověstné fotografie z Buchenwaldu a Audrey je otiskla spolu s reportáží, kterou Lee nabušila na svém malém přenosném psacím stroji, poháněná benzedrinem, brandy a vztekem. Audrey vše otiskla přesně tak, jak jí to Lee poslala, s titulkem „Věřte tomu“ a s působivými fotkami plnými krve na celou stránku. Bylo jí úplně jedno, že nějaká hospodyňka kdesi v Sheffieldu přejde od lesklé stránky s reklamou na poslední model rukavic od Elsy Schiaparelliové k další stránce, na níž je zbitý esesák se zlomeným nosem a prasečí ksicht má zmazaný zčernalou krví.

Je poledne a Lee se pouští do práce na své specialitě. Je to jídlo, které sama vymyslela a na které potřebuje pevné mladé plodnice žampionů, na něž ozdobně nastříká cukrářským sáčkem paštiku z husích jater, a tu pak popráší paprikou, aby to vypadalo jako růže, které

rostou na bylinkové zahrádce. Je snadné jejich přípravu zkazit. Nejdřív je potřeba vydloubnout lupeny ze spodní strany kloboučků hub, ale tak, aby zůstaly neporušené, jinak by se během vaření zdeformovaly. Pak se kloboučky rychle z obou stran orestují, aby si zachovaly co nejvíc šťávy. Nato se do pánve přilije trocha dobrého dezertního vína, marsaly nebo madeiry, a kloboučky se podusí doměkka. Když zchladnou, nastříká se na ně do tvaru růže paštika a výsledný tvar se popráší mletou červenou paprikou. Nakonec se vezme plátek veky, potře se máslem, posype řeřichou, aby to vypadalo jako trávník, a navrch se naaranžují houby, po dvou na osobu.

Roland se na ni často zlobí, protože sezve hosty na osmou, ale častokrát servíruje první chod až v devět, deset, či dokonce v jedenáct, a to už bývají hosté unavení a opilí. Lee jen pokrčí rameny a nic si z toho nedělá. Jednou připravila grilovanou mořskou rybu jako poctu známému Miróovu obrazu, a dokonce i Roland musel uznat, že to čekání stálo za to.

Ale dneska bude Lee hotová včas. Vynoří se z kuchyně klidná a elegantní a jídlo bude přicházet na stůl jedno po druhém jako tanečníci v dobře zorganizovaném představení. Hostina o mnoha chodech má své kouzlo a Lee si vybavila, jaké to bylo pracovat v temné komoře, přesně nacvičenými úspornými pohyby, beze spěchu.

Dokončila svoji houbovou specialitu a položila tác na ledničku. Vzápětí se pustila se do přípravy holandské omáčky. Udělá jí víc, než kolik bude potřeba. Šlehá žloutky s citronovou šťávou v měděné míse a metla rytmicky naráží do kovové stěny. Venku zatím Roland a jeho časní hosté šplhají do kopce v řadě za sebou jako husy a pak se přehoupnou přes horizont a zmizí z dohledu.

Co jen Lee Audrey řekne? Má pár nápadů na články, ale žádný dobrý. Má taky připravené omluvy. Ty už jsou lepší, opravdové. Lee má za sebou pár těžkých let po tom, co se sem přestěhovala. Do Londýna se dostane

jen párkrát v měsíci a je tak doslova od všeho odříznutá. Ale ví, že pořád píše dobře. Její fotky jsou taky dobré. Nebo by aspoň byly, kdyby dokázala setřást ten ochromující smutek, který se kolem ní vznáší jako těžký poklop. Řekne Audrey, že už je připravená. Že už vyklidila všechno haraburdí z jednoho pokoje a na stůl pod malým čtvercovým oknem si připravila psací stroj. Z okna je výhled na cestu vinoucí se od domu. Lee si ji dokonce vyfotila, přičemž okno použila jako rám obrazu. Byla to první fotka, kterou udělala po měsících, kdy na foťák ani nesáhla, a pověsila si ji na zeď vedle stolu. Audrey bude ráda, že už zase fotí. Že sedává u stolku a prsty jí přejíždějí po ohmatanych ploškách kláves a při tom se dívá, jak se slepice popelí po cestě. Když bude Audrey chtít, může jí nabídnout své břitké postřehy z venkovského života. Dá jí všechno, oč si řekne, včas a s fotkami, pokud se podaří.

Ve čtyři hodiny už má Lee všechno skoro hotové a začíná si chystat ingredience pro přípravu masa. Na pracovní plochu vyrovnává mističky s nadrobno nakrájenou majoránkou, mořskou solí, ančovičkami, cayennským pepřem a dalším kořením, které bude potřebovat pod maso. Do sklenice s těžkým dnem vhodí kostky ledu a přejde do jídelny. Na dřevěných podpěrách tam stojí dlouhý stůl s vrypy a ďolíčky v desce, dost velký na to, aby se k němu usadilo čtyřiadvacet lidí. Krb na konci pokoje navozuje atmosféru doby Jindřicha VIII., rožněných selat a džbánů s vínem. Nad ním visí Leein portrét od Picassa, který se jí líbí nejvíc ze všech jejích portrétů. Dokonale vystihl její úsměv s mezerami mezi zuby. Kolem portrétu je natěsnaných několik jejích oblíbených obrazů z Rolandovy osobní sbírky, Ernst, Miró, Turnbull. Za léta přibyly ještě další surrealistické kousky: vycpaný pták ležící nohama vzhůru na rámu jednoho z obrazů, kus železničního pražce s namalovanou obří pusou, čmáranice ženy s divoce rozcuchanými vlasy zasazená do nejokázalejšího rámu, jaký dokázali objevit. Lee se posadí ke

stolu. Začínají jí otékat nohy. Zatřese sklenicí a kostky ledu se roztančí ve whisky.

Roland se vrací právě ve chvíli, kdy vzhůru po jejich příjezdové cestě stoupá morris s nízkým podvozkem a jeho hlučný motor při tom řve tak, že ho hostitelé nemůžou přeslechnout. Roland se zastaví mezi dveřmi do kuchyně – často zůstává stát na prahu opřený o rám dveří, jako by se zdráhal narušit její výsostnou doménu.

„Pěkně jsme se prošli," prohodí a mne si nos svými kostnatými sochařskými prsty. „Zahlédli jsme na pěšině pořádného hada. Musel mít nejmíň nějakých pět šest stop."

Lee přikývne, aniž by se na něho podívala, a pozorně míchá dlouhou vařečkou brambory vařící se v hrnci.

„Hezky to tu voní," nasává Roland kuchyňské pachy. „Po česneku."

„To bude kuře."

Roland znovu začichá. „Kdy má přijet Audrey?"

„To už je nejspíš ona," odtuší Lee klidně, jako by nebyla jako na jehlách, kdykoli zaslechne na štěrku pneumatiky.

„Půjdeš ji přivítat, nebo to mám udělat já?"

„Radši ty." Lee ukáže rukou na nepořádek v kuchyni. „Zrovna teď tu mám spoustu rozdělaných věcí."

Roland jí věnuje dlouhý pohled a pak odejde.

Voda už skutečně vře, a jak se Lee nakloní nad hrnec, kolem obličeje jí stoupá pára. Pravidlo pro vaření brambor zní: zalij je studenou vodou z kohoutku. Vody by mělo být víc, než se zdá, že bude potřeba. Brambory musí mít během vaření dost prostoru. Když budou moc u sebe, zůstane v nich všechen škrob. Lee je vaří vcelku a pak je krájí ještě tak teplé, že se z nich kouří. Většina lidí si na bramborách nedává moc záležet.

Zepředu slyší Rolandův radostný hlas. „Audrey! Ty nevíš, že u nás v Sussexu chodí přátelé vždycky zadem?" A pak Audreyin vysoký, kultivovaný hlas, jak mu od-

povídá. Lee si rychle nalije do sklenice trochu whisky z láhve, kterou si schovala za vysokými zavařovačkami. Znovu slyší jejich kroky na štěrku, jak se vracejí k autu, a pak zaskřípění a prásknutí rámu dveří proti hmyzu. Zní to jako výstřel z pušky a Lee zachvátí ataka paniky, jako by jí někdo hodil kuklu přes hlavu. Ve vzduchu je trochu cítit, jako by se něco začalo připalovat, ale Lee se není schopná pohnout a dojít zkontrolovat sporák. Zatmí se jí před očima jako vždycky, když ji tohle postihne, a i s očima dokořán otevřenýma se octne zase zpátky v Saint-Malo, v košili skrznaskrz propocené, schoulená do klubíčka, svaly na stehnech náhle ochablé při čekání na ozvěnu výbuchu dopadajících bomb.

Nemůže ty myšlenky zastavit. Má je uschované kdesi v mozku jako úlomky šrapnelu a nikdy neví, kdy se vynoří na povrch. Když se zase vzpamatuje a navrátí se do přítomnosti, uvědomí si, že sedí v klubíčku v koutě kuchyně, s koleny u hrudníku. Nejistě se postaví na nohy a cítí úlevu, že ji nikdo nepřistihl.

Teď je pravá chvíle na pořádný doušek. Uchopí sklenici a přiloží si ji na čelo, aby zjistila, zda je dost studená, a pak se třaslavě napije, jeden lok a ještě jeden. Cinkne kuchyňská minutka. Lee se zase lekne a snaží se hned vzpamatovat. Vytáhne jeden brambor z vody a chce ochutnat, zda už je akorát. Jenže je tak vařící, že sebou škubne, a brambor s plesknutím dopadne na dlaždice na podlaze. Znovu si lokne ze sklenice, ale nepomáhá to, panika neustává. Místnost kolem ní se kymácí a přelévá jako Leein odraz na vyleštěném měděném povrchu hrnce a ona má chuť všeho v kuchyni nechat a vrátit se nahoru do své pracovny, odkud může pozorovat poklidně se pasoucí ovce na pastvině stále stejně úhledné a uspořádané jako stovky let před tím, než se sem přistěhovali.

Už je skoro venku z kuchyně na cestě k zadnímu schodišti, když zaslechne Audreyin hlas.

„Lee!“ Audrey vchází do kuchyně s náručí doširoka

rozpřaženou, na tváři úsměv. „Tak tady je to kouzelné místo. Viděla jsem samozřejmě tvoje fotky, ale ve skutečnosti je to tu mnohem hezčí."

Audrey vypadá pořád stejně. Drobná, bez poskvrnky, vzorně vyžehlený hedvábný šátek uvázaný kolem krku. Má nabarvené blond vlasy, které pořád nosí naondulované, perfektně ošetřené zuby, s nimiž vypadá trochu jako jezevec, a uchovala si zvyk nosit do práce na šatech korsáž, malou květinovou ozdobu. Korsáž nekorsáž, Audrey je jednou z nejméně marnivých žen, které Lee zná, což je dost dobré vysvědčení pro někoho, kdo se přes třicet let pohybuje v módní branži. Lee odloží skleničku, utře si ruce do utěrky, kterou má zastrčenou za pasem zástěry, a natáhne ruce. Pevně se obejmou a Lee cítí, jako by někdo vypustil balon, který se jí usadil v hrudníku. Panika je pryč a Lee se uvolnila. Už zapomněla, jak moc má Audrey ráda.

Pak se od sebe odtrhnou a Lee sleduje, jak Audrey obhlíží kuchyni. Vnímá nepořádek, zaznamená Leeiny brýle položené na pracovní desce a pokradmu, snažíc se, aby to Lee neviděla, si prohlédne Lee, její domácí oděv, zcuchané vlasy, faldy na objemném těle. Lee se vidí Audreyinýma očima a ví, že to není přitažlivý obrázek. Audrey je však dost taktní na to, aby dál neslídila po kuchyňském vybavení.

„Není to ta tvoje pověstná houbová specialita?" ptá se a ukazuje na ledničku. „To bylo listopadové číslo z jednašedesátého roku. Přišla nám spousta ohlasů."

„Přesně." Odložila skleničku za mísu se salátem, aby na ni nebylo vidět, ale stále na ni zírá. Zase v ní stoupá panika, ochromující a dusivá. Lee zkusí zavřít oči, aby ji vytěsnila.

„Audrey," vysloví nakonec a ukáže na židli, „prosím tě, posaď se. Dáš si něco k pití?"

„Kdepak, jsem si jistá, že máš moc práce a nemůžeš mě během vaření bavit. Roland se nabídl, že mě vezme na procházku. Jen jsem tě napřed chtěla pozdravit."

Přechází k Lee a znovu ji rychle obejme. Oči má laskavé.

Lee pociťuje úlevu a nesnaží se Audrey oponovat. Třesoucíma se rukama znovu zvedne skleničku a jedním velkým douškem ji dopije, až jí vstoupí slzy do očí. A když jí vytrysknou, nechá je kutálet po tvářích.

Je devět hodin a Lee stále není hotová. Hosté jsou v salonu. Slyší, jak jejich hlasy stoupají a klesají, pak smích a cinkání skleniček. Nade všemi se rozléhá Rolandův hlas. Několikrát už zašel do kuchyně a syčel na ni, že „už čekají, jsou hladoví, máš nějakou představu, kdy už to budeš mít konečně hotové?“ Lee odpovídá, že neví. Všichni můžou počkat, Audrey taky. Bude to stát za to.

Problém je dílem v tom, že pokračovala v pití. Láhev za zavařovačkami je už prázdná, ale Lee má schovanou ještě jednu v hloubi spíže. Teď už je tak opilá, že to vnímá. Nos je bez čichu a prsty má ochablé jako změklé máslo. Nalévat si je hrozně jednoduché, tak moc, že už ani neví, kolikrát si dolila. Pro samé pití zapomněla, že Audrey je jejím poutem se vším, oč kdy životě usilovala – s fotografováním, psaním i její bývalou mladistvou krásou. Lee vzdoruje nutkání zachumlat se do postele a navždycky usnout, chce být zase tou ženou, kterou bývala – živoucí a dychtivou. Jenže pokaždé, jakmile zaslechne z vedlejšího pokoje Audreyin hlas, ten snobský londýnský akcent, sáhne po skleničce a lokne si.

V půl desáté je konečně chřest narovnaný na lůžku ze salátových listů a přelitý holandskou omáčkou. Lee zvedne tác a prosmýkne se lítacími dveřmi do jídelny.

Z přilehlého salonu slyší, jak nějaký mužský hlas – nejspíš Seamus z ICA – říká: „Skvělé! Umírám hlady,“ a všichni se hrnou do jídelny. Roland je usazuje – to je jeden z mnoha jeho talentů, umisťovat k sobě vhodné spolustolovníky – a pak jí bere z ruky tác s jídlem a klade ho na servírovací stolek. Přišla Janie, pomocnice v domácnosti, kterou Lee deptá tím, že jí až na výjimky

nedovoluje chodit do kuchyně, a pouští se do servírování chřestu. Všichni vzhlédnou od stolu k Lee, která se nehne od dveří.

„Tak se k nám přece posaď, drahoušku," vyzve ji Roland a ukazuje na její místo na konci stolu v blízkosti kuchyně.

„Ještě musím něco dodělat," vysvětlí stručně a vrací se do kuchyně. Nepřítomně rozvažuje, jestli se stydí, ale pak si řekne, že je jí to vlastně jedno.

„Pojď si sednout, Lee," volá za ní Audrey. „Byla jsi celý den na nohou."

Audrey má pravdu. Bolí ji nohy. Sundává si zástěru, najde svoji židli a někdo, ne Roland, jí nalévá víno. Konverzace se zase rozproudila. Hosté vkládají křehké chřestové výhonky do úst a velebí, jak dokonale s omáčkou chutnají.

Jedí a pijí, není to nijak skličující. Audrey se pustila do dlouhé debaty s Bettinou o nové jarní módě. Objevují se v ní geometrické střihy, zkrácená saka, pouzdrové šaty. Po chvíli se Bettina otáčí k Lee a ptá se: „Tys měla vždycky dobré oko. Co si myslíš o nové kolekci Yves Saint Laurenta?"

Lee se směje. „Betty, vždyť víš, že jsem módu hodila za hlavu, když jsem zjistila, jak jsou uniformy pohodlné. Teď nosím jen kalhoty a domácí šaty."

Roland na ni koukne. Stejně jako Audrey ji zná od dob, kdy se živila modelingem a kdy jí stačilo podívat se přes celý pokoj na šaty a dokázala určit návrháře, látku i sezónu, kdy byl model ušitý. Teď už ale trendy dávno nesleduje a dokonale se od módy oprostila. Kdyby ženy věděly, jak jsou vojenské maskáčové kalhoty pohodlné, nosily by je všechny do jedné. Když byla naposledy v redakci *Vogue*, narazila ve výtahu na pár mladých modelek a řekla jim, jak je pohodlné nosit pánské kalhoty, a ne se mermomocí soukat do dámských kalhot cigaretového střihu. Jedna z dívek ji poznala.

„Vy jste Lee Millerová, viďte?" zeptala se. Tyčila se

nad Lee – zdá se, že manekýnky jsou rok od roku vyšší – a něco v té otázce Lee popudilo.

Vybavilo se jí, jak Audrey naléhala na redaktorky časopisu: „Buďte na Lee hodné. Víte, co viděla – byla v Německu, když Američané osvobodili koncentrační tábory. Bylo to příšerné. Nikdy jsme ji tam neměli posílat." Takže když ji dívka poznala, probudil se v Lee ďábel.

„Lee Millerová?" zopakovala a naklonila se k děvčeti tak blízko, že viděla póry v její pleti a náznak plaku na rovných bílých zubech. „Slyšela jsem, že je mrtvá." Dívčina vypadala šokovaně, ale než stačila zareagovat, dveře výtahu se otevřely a Lee vystoupila a vzdalovala se chodbou pryč, přičemž jí rozvázané tkaničky bot při chůzi pleskaly o podlahu.

A teď tu Lee sedí u večeře, taky v pohodlných botách, košili, přes niž měla předtím uvázanou zástěru, má ledabyle zastrčenou do kalhot, a Roland s Bettinou se na ni divně dívají, když se módní konverzace ocitla na mrtvém bodě.

Aby odvedla pozornost od ticha, zvedne se a jde pro pórkový krém servírovaný v kameninových kalíšcích, které kdysi s Rolandem koupili v Bathu. Janie jí pomáhá jídlo roznášet, ale Lee využije každou návštěvu kuchyně k tomu, aby do sebe hodila dalšího panáka, takže Janie nenechává pracovat úplně samostatně.

Když jsou konečně snědené hřebenatky, kuře i bažant – všechno perfektní, jak si Lee představovala, třebaže ne tak včas, jak chtěla –, konverzace se stáčí na Rolandovu práci, klípky z jeho institutu a trable s poslední výstavou. Nade všemi se nese Seamusův kazatelský hlas. Proč si tělnatí muži tak zakládají na zvuku svých hlasů? Lee a Audrey jako jediné u stolu nemají s galerií, kde se výstava konala, nic společného, a tak brzy přestanou poslouchat a Audrey se odvrátí od ostatních stolovníků a osloví ji: „Lee?"

Čekala to, je připravená a hned reaguje: „Mám tolik nápadů, Audrey. Fakt. Už zase píšu. Už jsem skončila s tím předstíráním."

Audrey se narovná. Vypadá překvapeně. „To je skvělé!“

„Napadlo mě to, když jsem dělala to rybí menu – vzpomínáš si, jak jsem ti o tom říkala? Ten mořský vlk? Co kdybych napsala článek o umění a vaření? Nebo můžu napsat článek o neobvyklých potravinách. Lidi mi sem nosí nejrůznější věci, o kterých bys v životě neřekla, že se dají sníst – třeba kapradiny nebo různé houby – je toho spousta a daly by se k tomu udělat krásné fotky.“

Lee se už plete jazyk, sama se slyší, jak nezřetelně vyslovuje, slova z ní padají jako dílky skládačky puzzle z krabičky. Audrey zdvihne svou sklenku, ve světle svíček se jí zatřpytí snubní prsten. V očích jí jsou znát emoce, které tam Lee čekala – lítost a rozpaky. Audrey uhne očima, jako by nechtěla, aby to Lee viděla.

„Lee, o něco jsem tě chtěla poprosit.“

Lee se zvedá. „Měla bych – musím servírovat další chod.“

Audrey jí položí ruku na zápěstí. „To počká. Když jsem byla s Rolandem na procházce, probrali jsme něco, co už mi leží na srdci několik měsíců. Chtěla bych – tedy Roland a já bychom chtěli, abys napsala něco o těch letech, které jsi strávila s Man Rayem. Něco jako životopis. Řekněme sedm stránek, tři tisíce pět set slov. Dali bychom tam některé jeho fotky z té doby. Říkali jsme si, že by ti udělalo dobře, kdybys měla nějaký větší projekt, na který by ses mohla soustředit. Počítali bychom s tím do únorového vydání. Buď s ním můžeš udělat rozhovor, anebo to můžeš pojmout z vlastní perspektivy jako své vzpomínky. Čtenářkám se to bude líbit. Pohled očima ženy. Za ta léta si tě pro ty recepty zamilovaly.“

Lee se zadívá na Rolanda, který se umně vyhýbá jejímu pohledu. Ramena má zvednutá skoro až k ušním lalůčkům a v očích má stejný psí výraz jako ve chvílích, kdy na něho Lee ječí.

Za ta léta si tě pro ty tvé recepty zamilovaly. Všechny ty kuchyňské bláboly, co Lee Audrey v minulých letech

posílala, fotka, kterou schválila pro uvádění u svých článků – Lee v zástěře ve své bylinkové zahrádce. A čtenářky ji milují! Posílají jí dopisy. Milá paní Penroseová, jsem hospodyňka ze Shropfordshiru a minulý týden jsem zkoušela udělat váš nepečený moučník. Měl ohromný úspěch, všichni hosté na něj pěli ódy.

Takže zatímco dneska Lee v kuchyni odměřovala pískavici, Roland a Audrey se o ní bavili a chystali plán, jak ji znovu přimět ke psaní, aby se vzpamatovala a pustila do něčeho, co za to stojí.

„Nechci," odmítne Lee a vlastní hlas jí samotné zní, jako když mluví vzpurné rozmazlené děcko.

„Proč ne?" Audrey vypadá soucitně.

Lee se natáhne pro sklenku a Audrey zpřísní. Nenechá ji ani odpovědět a dodá: „Je to pro tvé dobro, Lee. Story, která bude mít co říct. Něco, co znáš jen ty."

„Nechci, Audrey."

„Lee…, nevím, jak bych ti to řekla…, ale buď to uděláš, anebo budeme muset zvážit tvoji smlouvu."

Věděla, že to přijde, ale nebolelo to o nic méně, i když to čekala.

„Vážně už zase píšu, Audrey."

„Tak napiš tohle. To je to, co potřebujeme. Už dál nebudeme…, zkrátka končíme se stránkami pro domácnost, Lee."

Zrovna v tu chvíli přichází Janie a šeptá Lee do ucha: „Už mám servírovat moučník, paní?"

„Ne ne, udělám to sama, Janie," zarazí ji Lee.

Jak se za ní zavřou lítačky, Lee uchopí první čistou nádobu, která je na ráně, matčin oblíbený čajový pohárek s jemným růžovým vzorem, a jde rovnou k zavařovačkám. Šálek poskakuje na talířku, jak do něj dopadá tekutina. Lee se posadí, uchopí jej oběma rukama a hltavě pije, až cítí, jak jí hltanem stoupají výpary a pálí ji v nose.

Článek o časech, které strávila s Man Rayem. S doprovodnými fotografiemi. Lee by dokázala převyprávět ten příběh, i kdyby ji vzbudili třeba o půlnoci, stejně, jako jej

vždycky dávala k dobru: „Potkala jsem se s Man Rayem v baru, když cestoval do Biarritzu. Zeptala jsem se ho, jestli bych se u něj mohla učit, a on řekl, že žáky nepřijímá. Tak jsem mu řekla, že s ním prostě půjdu, ať chce nebo ne, a než jsme dojeli do Biarritzu, zamilovali jsme se do sebe.“ Když se to řekne takhle, zní to romanticky, pohádkově, a když se to opakuje pořád dokola, nakonec to zní i pravdivě, stejně jako fotografie dokáže vykouzlit iluzi vzpomínky. A proč by to nemohla být pravda? Lee byla v té době tak půvabná, že neměla problém dostat vždycky to, co si umanula, a skutečně existují její fotky s Man Rayem v Biarritzu. Lee na nich má zakloněnou hlavu, jak se snaží zachytit sluneční paprsky, a pleť jí září jako alabastrový vnitřek lastury. Podle fotek by dokázala sestavit jakoukoli story, kterou by chtěla. Ale tehdy, ono první léto ve Francii, ještě neznala sílu fotografií, nevěděla, jak dokážou měnit realitu, jak se z fotografie stane vzpomínka a ze vzpomínky fakt.

Anebo by Lee mohla vyprávět skutečný příběh: ten, v němž milovala muže a on miloval ji, ale skončilo to tak, že on si vzal všechno od ní a ona všechno od něho – a kdo rozhodne, který z nich z toho vyšel víc pošramocený? To je ten příběh, který v sobě celá ta léta skrývala. Ten příběh, který měla na mysli, když uschovala všechny svoje fotky a negativy na půdě, příběh, který způsobil, že i po všech těch letech se šálek v jejích dlaních třese.

Lee spolkne poslední doušek a postaví prázdný hrníček navrch hromady nádobí ve dřezu. Zavolá na Janie a společně nesou moučník ke stolu. Postaví jej doprostřed, aby na něj všichni hosté dobře viděli, a Lee trochu teatrálně uchopí džbánek s rumem a dezert jím hojně zalije. Pak vezme dlouhou zápalku, škrtne a plameny, modré a žhavé, šlehají skoro až k lustru. Všichni tleskají a hlasitě křičí. Lee pro ten okamžik skoro zapomene, jak ji Audrey rozesmutnila, a jen stojí a užívá si pohled na hořící alkohol.

Když moučník rozkrojí a každý dostane svůj díl, Lee se posadí zpátky k Audrey.

„Dokdy to potřebuješ?“ zeptá se a vidí, jak se výraz Audrey mění z překvapení v radost.

„První verzi bych chtěla vidět v říjnu.“

Lee přikývne. „Napíšu to,“ slíbí. „Ale chci tam svoje fotky, ne jeho.“ Audrey otáčí stopku skleničky v prstech.

„To nemůžu slíbit. Je to článek o Man Rayovi.“

Ale není, pomyslí si Lee. Právě v tom je celou tu dobu jádro pudla.

KAPITOLA PRVNÍ

Paříž
1929

Ona noc, kdy se Lee setká s Man Rayem, začíná v poloprázdném bistru několik bloků od jejího hotelu. Lee sedí sama, má před sebou talíř se steakem a pečenými bramborami a půlku karafy s kalným červeným vínem. Je jí dvaadvacet a je nádherná. Steak chutná dokonce lépe, než si myslela, že bude chutnat, a plave v husté hnědé šťávě, která se vsakuje do plošek brambor a tlustých rozpouštějících se plátků sýra Gruyére.

Lee už kolem bistra prošla mnohokrát ode dne, kdy před třemi měsíci přijela do Paříže, ale – s přihlédnutím ke svým finančním možnostem – dnes to bylo poprvé, kdy se odhodlala vejít dovnitř. To, že bude jíst sama, pro ni není nic nového; skoro celou dobu, co je v Paříži, tráví sama, což je trochu náročné po rušném společenském životě v New Yorku, kde dělala modelku pro *Vogue* a skoro všechny večery trávila v nočních klubech, pokaždé s jiným mužem po boku. Tehdy považovala za samozřejmé, že okouzlí každého muže, který se na ni podívá – svého otce, Condého Nasta, Edwarda Steichena, všechny ty vlivné muže, na něž působila její krása. Možná je ovládala, ale oni si z ní taky brali – svlékali ji očima, štěkali na ni povely zpoza fotoaparátů a rozkládali ji na části: šíji, kolem níž se ovíjely perly, štíhlý pas, který předváděl pásek, ruku, která posílala vzdušné polibky. Jejich zírání z ní dělalo někoho, kým nechtěla být. Teď možná postrádá večírky, ale rozhodně jí nechy-

bí modeling, a upřímně řečeno by raději hladověla, než aby se vrátila ke své bývalé práci.

Tady v Paříži, kam přijela začít od píky, kde chce sama dělat umění, ne být jeho pouhým objektem, její kráse nikdo nevěnuje moc pozornosti. Když chodí po Montparnassu, svém novém bydlišti, nikdo se nesnaží upoutat její pozornost, nikdo se za ní neotáčí, když ji míjí. Místo toho je Lee jenom dalším malým detailem města, kde se umění vyskytuje na každém kroku. Města postaveného na principu konceptu formy dominující nad účelností. Řady skvostných, drahokamy připomínajících dortíků ve výloze cukrárny jsou tak nadýchané, že je snad ani nikdo nejí. Modistky vystavují své exkluzivní rafinované výtvory, aniž by naznačily, jak by se měly nosit. I samotné Paříženky na zahrádkách kaváren jsou jako sochy, nenásilně elegantní a opřené o opěradla židlí, jako by smyslem jejich existence bylo je zdobit. Říká si, jaké je to štěstí, že si jí nikdo nevšímá, že splývá s městem, ale i po třech měsících v Paříži si vskrytu myslí, že tu ještě nespatřila nikoho tak krásného jako ona.

Když dojedla steak a vytřela bagetou poslední zbytky šťávy, narovná se a opře se zády o židli. Je ještě brzy. Restaurace je tichá, ostatní hosté jsou postarší Pařížané, kteří mluví příliš tiše na to, aby něco vyslechla. Vedle Leeina talíře jsou vyrovnané prázdné karafy od vína a na druhém konci stolu leží fotoaparát, který s sebou nosí všude bez ohledu na jeho tíhu a neskladnost. Těsně před tím, než se nalodila na parník do Le Havru, jí otec vtiskl aparát do rukou. Je to starý Graflex, který už nepoužíval, a třebaže říkala, že ho nechce, trval na tom, aby si jej vzala s sebou. Pořád s ním ještě neumí moc zacházet – studovala figurální kresbu, a když se rozhodla odstěhovat do Paříže, měla v úmyslu stát se malířkou. Představovala si, jak bude sedět v plenéru a jemně se dotýkat štětcem plátna, ne dýchat dusivé výpary chemikálií v temné komoře. Přesto však od otce i ve *Vogue* pochytila něco

z fotografického umění a fotoaparát jí skýtá jistou útěchu – spojuje ji s minulostí a vznáší se kolem něho jistý opar uměleckosti.

Zastavuje se u ní číšník, aby sklidil ze stolu; chce vědět, zda si Lee dá další karafu vína. Lee váhá a představuje si ubývající franky v kabelce, pak přikývne. I přes tenčící se úspory chce mít důvod, proč tu zůstat o chvilku déle, obklopena lidmi, třebaže ne přímo s nimi. Nechce se jí vracet do prázdného hotelového pokoje, kde jsou neprůhledná okna a těžký vzduch páchnoucí po smažených jídlech. Poslední dobou tam trávila čím dál víc času – kreslila si do náčrtníku, psala dopisy nebo si dopřávala dlouhý odpolední spánek, který ji nijak neosvěžil – cokoli, co by jí pomohlo zabít čas a dalo zapomenout na to, jak se cítí osamělá. Lee nikdy nijak zvlášť nevynikala v umění sama se zabavit a snadno upadala do trudnomyslnosti a nečinnosti. Jak týdny plynuly, její osamělost nabývala na síle: měla už skoro zřetelné obrysy a Lee si představovala, jak na ni jako otravná, houbovitá, všeobjímající věc čeká v rohu pokoje.

Číšník jí odebere talíř a otálí u stolu. Je mladý, s tak nepatrným nádechem knírku nad horním rtem, jako by jej tam měl vystínovaný tužkou, a Lee ví, že se mu líbí.

„Jste fotografka?“ zeptá se nakonec. Francouzské *photographe* zní skoro stejně jako v angličtině, ale číšník trochu mumlá a Lee mluví francouzsky tak bídně, že jí chvíli trvá porozumět jeho otázce. Když hned neodpovídá, číšník hlavou ukáže na fotoaparát.

„Kdepak, ve skutečnosti nejsem,“ odpovídá. Číšník vypadá zklamaně a Lee si skoro přeje, aby řekla ano. Od svého příjezdu udělala několik snímků, ale byly to záběry, které by pořídil každý turista: bagety v košíku na kole, milenci líbající se na mostě. Její první pokusy nedopadly dobře. Poprvé, když je donesla vyvolat do malého krámku za rohem, vyšly celé černé; nějak se jí muselo podařit osvítit desky ještě před tím, než je přinesla. Druhá sada snímků, na níž si Lee dala víc záležet – zasouvala

desky do aparátu tak opatrně, až se jí perlil na horním rtu pot –, vyšla šedavá a tak nezřetelná, že fotografované objekty mohly být klidně mraky nebo kočičí hlavy na silnici, ale zaručeně nepřipomínaly sochy v parku, které chtěla zaznamenat. Až třetí řada snímků vyšla dobře, správně zaostřená, a když se Lee dívala na ty malé černobílé obrázky, pocítila takové vzrušení, které jí malba nikdy neposkytla. Jako by rozevřela okenice a ejhle, tam kde nic nebylo, je najednou umění.

Lee si přeje, aby se jí číšník ještě na něco zeptal, touží po opravdovém rozhovoru, chce se spřátelit, ale zrovna v tu chvíli se rozezní zvonek nad vchodem, do lokálu vchází skupina starších mužů a číšník je jde usadit.

Lee popíjí víno tak pomalu, jak to jen jde, aby jí vydrželo co nejdéle. Jak se místnost postupně zaplňuje, připadá jí, že bistro je obyčejné, zatuchlé. Všichni kolem jsou nejmíň o generaci starší než ona. Muži mají nad horním rtem husté šedivé knírky jako kartáče na šaty; ženy, i když jsou šik, mají blůzy zapnuté i na poslední knoflík a boty na rozumně vysokých podpatcích. Ale vtom vchází nová trojice hostů: dva muži a žena. Lee je nejdřív považuje za nějaké herce, protože jsou extravagantně oblečení. Muži mají jezdecké kalhoty opásané šerpou, bílé košile a jsou bez saka. Vypadají skoro jako parodie na umělce, ale cítí se očividně zcela nenuceně a číšník jim nevěnuje žádnou zvláštní pozornost, když přijímá jejich objednávku. I žena má zvláštní úbor. Je oblečená ve stylu Šeherezády, což se nosilo před pár lety. Vlasy má zastřižené na hladké mikádo a leskle kaštanové, takže kontrastuje s drobnou bílou tváří, a zvolila tak tmavočervenou rtěnku, že má téměř stejný odstín jako vlasy.

Lee si dává záležet, aby nebylo poznat, že poslouchá, co říkají. Mluví totiž anglicky s trochu tvrdým přízvukem ze severu, a třebaže Lee obvykle netouží po ničem jiném než nechat Poughkeepsie daleko za sebou, dnes večer se cítí v důvěrně známé tónině rodné řeči

jako ve vlahé koupeli. Trojice hovoří o muži jménem Ďagilev, který je ředitelem baletu, má cukrovku a žije sám v nedalekém hotelu. Zdá se, že se ho žena bojí, ale Lee nedokáže uhodnout proč. Jistě není tanečnice – i když sedí, dá se poznat, že je podsaditá a má neforemné kotníky ovinuté vysokými páskovými botami.

„Jestli nás posloucháš, pojď si přisednout," navrhne jeden z mužů a civí na strop.

Lee usrkává víno.

„Hej, krasavice," zakloní se v židli a ukáže na Lee. „Jestli náš posloucháš, přisedni si."

Když si uvědomí, že mluví na ni, je skoro v pokušení odmítnout, ale pak si uvědomí, že o to vlastně stojí – chce být součástí něčího světa, mimo svého vlastního. Chvíli se toho bojí. Ale číšník je zaslechl a už jí přichází přenést víno, takže je rozhodnuto a Lee si přesedá k jejich stolu.

Jakmile se usadí, muž, který ji pozval, k ní natahuje ruku. „Já jsem Jimmy, tohle je Antonio a tady je má sestra, Poppy."

Před slovem sestra udělá pauzu, aby bylo zřejmé, že Poppy ve skutečnosti jeho sestrou není, ale Lee netuší, proč ji tedy jako sestru představuje.

Poppy se k ní obrátí a vysvětluje: „Bavíme se o Ďagilevovi, ale už toho mám dost. Zajímají mě skandály a drby. Víš o nějakých?" Poppy našpulí rty a vedle úst se jí objeví vráska skoro jako delikátní otazník.

Lee se rozhlédne bezradně kolem sebe, celá červená z jídla a pití. Co jim má říct, aby je to zajímalo? V hlavě má jako vymeteno a jediná věc, která ji napadá, jsou předměty kolem nich: lustr visící na řetízku, poďobaná dřevěná podlaha, hořící svíčka s kapkami vosku na stole.

„Ty jsi skandál sama o sobě," prohlásí Jimmy a poplácává Poppy po koleni. Ta ho ignoruje a visí pohledem na Lee, dokud jí nedojde trpělivost a neodvrátí zrak. Obrací se k Jimmymu, který začíná něco říkat. Napětí

je najednou pryč a Lee už se cítí v jejich kruhu docela uvolněně.

„Byli jsme na Ruském baletu," vysvětluje Jimmy.

„Museli jsme odejít," dodává Poppy. Lee je zvědavá, jestli je nevyhodili kvůli tomu, jak jsou oblečení. Jimmy balancuje na zadních nohách židle. „Poppy má zjitřenou představivost. Nemůže vidět nikoho trpět. A ředitel má reputaci, že je… temperamentní, řekněme."

Poppy mu skočí do řeči. „Ta baletka vypadala celá opuchlá. Určitě brečela. A výstup Gončarovové byl celý vedle."

„Mně se líbil. To by ostatně měl, když jsem jí na něj namaloval kulisy." Poprvé se do hovoru zapojil Antonio. Nevyndal při tom cigaretu z pusy.

Lee se k němu otočí. „Takže ty maluješ!"

„Ne." Antonio naposledy mohutně potáhne z cigarety a pak ji zamáčkne v popelníku. Hned si elegantně zapálí novou.

„Antonio se živí automatickými kresbami," vysvětluje Jimmy a Lee přikyvuje, jako by věděla, co to znamená. Antonio sedí mlčky, a tak Jimmy pokračuje: „Úžasná práce. Je schopen zachytit snový svět. Jde to mimo čas. Je to bláznivé."

„Tvůj pravý opak," podotkne Poppy a otáčí se k Lee, která je na chvíli v šoku, dokud si neuvědomí, že Poppy ukazuje na její fotoaparát, který si položila na stůl a který zafungoval tak, jak doufala: vyznačil její novou identitu. Lee se natáhne a přejede prsty po jeho schránce, na dotek i v teplé místnosti pořád studené.

„Dělám nějaké ilustrace pro *Vogue*," prozradí Lee, dychtivá přispět do hovoru něčím poutavým. „Když jsem se sem přestěhovala, najali mě, abych jim pořídila náčrty různých módních stylů v Louvru."

Je to pravda, nebo aspoň byla: Po celé týdny Lee vysedávala ve východním křídle Louvru a pořizovala kopie oděvů renesančních figur z obrazů, které Louvre vystavoval. Krajkový límec se vzorem růží, opasek s velkou

stříbrnou sponou. Poslala své náčrty do časopisu k rukám Condého Nasta, ale nakonec jí dal vědět, že je nepoužijí. *Máme v Římě člověka, který pro nás pracuje*, psali. *Je mnohem rychlejší a dokáže líp vystihnout detaily.* Lee od té doby v muzeu nebyla a jinou práci si taky nenašla.

„Móda v Louvru," odfrkl si Jimmy. „Jak buržoazní."

Lee se začervenala, ale než stačila něco říct, Antonio poznamenal: „Je tam dobré světlo. Čas od času tam chodím pracovat."

Lee si vybaví protáhlé stíny, které vrhají na podlahu sochy osvětlené řadou oken. „Ano," přitaká, a když Antonio zachytí její pohled, opravdově a vřele se na ni usměje. Jimmy se snaží upoutat pozornost číšníka, aby objednal další drinky, a Poppy si přesedne tak, aby seděla přímo naproti Lee, a začne vyprávět dlouhý, komplikovaný příběh svého dětství v Ohiu. Lee má konečně pocit, že uchopila dláto a udělala první zářez do pařížských zdí.

O něco později. Všichni už vypili dost vína. Poppyina dlaň se sune po Jimmyho stehně, bílé měsíčky jejích nehtů s pečlivou manikúrou svítí na pozadí Jimmyho kalhot. Z Leeina žaludku stoupá teplá vlna a zaplavuje ji až ke krku, jako když někdo nalévá do konvice horký čaj. Když horko dospěje až k její bradě, sedí už opřená zády o opěrku židle, nohy od sebe, a zplna hrdla se směje něčemu, co Jimmy říká, takže si zapomene dát ruku před ústa, aby jí nebyly vidět mezery mezi předními zuby. A když Poppy zívne a rozhlédne se po restauraci, teď už zase poloprázdné, a vyzve je: „Pojďme někam – kamkoli," je Lee připravená vydat se s nimi a je jí úplně jedno, kam to bude.

„K Drossovi," oznámí rozhodně Jimmy. Vstává a hodí na stůl svazek bankovek. Lee neví, kolik přesně to je, ale vypadá to jako velká suma, která bude stačit i na úhradu její večeře. Najednou jsou venku, prší, a tak se nasoukají do taxíku. Sedí tak těsně u sebe, že Lee cítí Poppyino

stehno přimáčknuté k její noze. Z druhé strany se na ni mačká Antonio, který vyhlíží z okna.

„Pozor na skleničku," varuje Jimmy Poppy, která si vzala nedopitou sklenku s vínem s sebou a trochu upije pokaždé, když taxík zastaví. Poppy se otočí k Lee a začne vykládat, jako by byly vprostřed konverzace, což možná jsou, Lee si to tak úplně nevybavuje. „Před pár týdny nás Caresse a Harry pozvali, abychom za nimi zajeli autem do Ermenonvillu. Mají tam mlýn, tak jsme si dali sraz vedle na poli. Já jsem si sedla do Harryho auta a Caresse do Jimmyho. Harry si nechal auto vyrobit na zakázku. Představ si, má kožená sedadla v barvě levandule. Úplná pohádka. Cvak a vedeš úplně nový báječný život. Harry mi dal gardénii ze své klopy –"

Jimmy se natáhne, popadne Poppy za hlavu a zmáčkne jí tváře k sobě, až jí zdeformuje ústa do nelíbivého šklebu. Po chvilce ji nechá být a Poppy se znovu napije, jako by se nic nestalo. Po zbytek cesty už mlčí. Antonio jim nevěnuje pozornost, a když se na něho Lee podívá, všimne si, že si čistí nehty nožem na dopisy. Obvykle by ji takový pohled znechutil. Má velké ruce a dlouhé ohebné prsty. Ruce umělce, napadne Lee. Na čepeli nože se při jízdě odrážejí odlesky pouličních lamp a Lee ho chvilku pozoruje. Pak odvrátí pohled a vyhlíží ven na město, za zamlženými okénky auta mokré a nezřetelné.

Z Drossa se vyklubal majitel bytu ve třetím patře nijak pozoruhodné budovy na Montmartru. Ošuntělá fasáda domu vůbec nenaznačuje, že za dveřmi bytu na ně čeká luxusní vnitřek. Pokoje navazují jeden na druhý jako oslnivé drahokamy. Jsou vybaveny perskými koberci, pohovkami s hedvábnými potahy a hromadami vyšívaných saténových polštářů. S rozpřaženou náručí je vítá osobně sám Drosso, oblečený v nejzvláštnějším a nejfantastičtějším úboru, jaký kdy Lee viděla, vínově červeném fraku s hedvábnými krovkami, které za ním poletují

jako křídla, když jim spěchá vstříc. Všechny líbá na obě tváře, polibek trvá až trapně dlouho.

„*Magnifique*," zašeptá. Drží si Lee od sebe na délku paže a přiměje ji, aby se otočila kolem dokola. Při tom přes ni přehodí pelerínu a nařasí ji na Lee jako závěs. Když je Lee celá zahalená, Drosso se usměje, vezme ji jednou paží kolem ramen, druhou uchopí Poppy a vede je k šatně. Vstrčí je dovnitř a zavře za nimi dveře. Na háčcích na zdi visí na tucet jasně barevných hedvábných županů. Poppy se okamžitě začíná svlékat a hází svoje svršky bez ladu a skladu na hromadu v rohu místnosti. Lee ji pokradmu pozoruje, ale nemusí to skrývat: Poppy je naprosto bez zábran a svléká si podvazkový pás a punčochy stejně, jako by byla sama doma.

Všimne si, že ji Lee pozoruje, a krátce poznamená: „Každý se u Drossa převléká," jako by se to rozumělo samo sebou. Lee si to chvilku srovnává v hlavě, ale pak následuje jejího příkladu. Rozepne si šaty, pečlivě je složí a položí na podlahu, a sotva zaznamená, že Poppy odložila i podprsenku, zařídí se stejně. Má při tom pocit, jako by byla zpátky v šatně modelingového ateliéru. Jakmile je svlečená, vybere si nebesky modré kimono a pevně utáhne pásek kolem pasu. Hedvábí je chladivé a skoro vlhké na její rozpálené kůži. Netroufá si tu nechat fotoaparát – co kdyby ho někdo ukradl? –, a tak ho zvedne a snaží se předstírat, že nevnímá, jak absurdně působí, když si ho bere s sebou oblečená v županu.

Když se obě vynoří z šatny, Lee slyší tlumené hlasy a tichou hudbu linoucí se z haly. Drosso už na ně čeká. Vede je do hloubi bytu, do knihovny se zlatě natřenými policemi. Pak přejde ke knižní stěně a přitáhne nějakou páčku. Knihovna se otevře a odhalí další velký pokoj, tentokrát vymalovaný tmavou barvou připomínající lilek. Uvnitř na pohovkách a na podlaze posedává spousta hostů, většina je oblečená v županech. Uprostřed místnosti stojí nízký mosazný stůl s vodní dýmkou a dýmkami s opiem. Vedle stolu sedí s překříženýma nohama nějaký černoch, ob-

lečený do brokátového saka vojenského střihu. Na hlavě má malý klobouk. Jakmile trojice vchází do místnosti, vstane a hluboce se jim ukloní. V jednom koutě leží propletený pár, střídavě kouří vodní dýmku, která se k nim vine od stolu. Žena má zavřené oči, muž má ruku položenou na jejích vlasech. Právě ve chvíli, kdy je Lee sleduje, ženě začne padat hlava, ale muž ji zachytí za vlasy a drží ji vzpřímeně. Žena otevře oči a ospale se na něho usměje.

Celá scéna vypadá tak, jako by se namísto v Paříži rázem ocitli v nějakém beduínském táboře. Místnost je stanem, závěsy tlumí zvuky a vrhají pokřivené stíny, jak se lidé pomalu pohybují. Marocká zástěna v jednom rohu zpola zakrývá líbající se pár. Nějaký muž leží tváří dolů uprostřed místnosti a je tak nehybný, až se Lee diví, zda někoho nenapadlo, že by mohl být mrtvý.

Lee netuší, co si má o tomhle místě, lidech a hustém kouři, který se válí v místnosti a obtáčí jí kotníky jako tichá šedá kočka, vlastně myslet. Cítí se dezorientovaně: vůně skořice a pak ostřejší závan, připomínající pach nemytých těl, který ji přiměje nenápadně si čichnout k vlastnímu podpaží, aby se ujistila, že to nejde od ní; muž shrbený nad vodní dýmkou, který na ni bez ustání zírá, a kdykoli o něj Lee zavadí pohledem, podbízivě zvedne jeden ze šlauchů; hudebník vyluzující v rohu táhlé tóny na nástroji, který připomíná cello a jehož hudba podbarvuje celou scénu nihilistickým dojmem.

Nikdo jí nevěnuje pozornost, ale Lee si je pořád vědoma sebe samé: způsob, jakým si přepásala kimono, hřmotný fotoaparát, který svírá v ruce a s nímž si připadá jako přihlouplá turistka na dovolené někde v Indii.

Je opilá, ale ne dost na to, aby začala kouřit opium. Drogy, to byla kratochvíle její matky – ne opium, ale morfium, malé modré ampulky vyrovnané na okně v její šatně a zářící na slunci jako safíry. Lee se rozhlédne po pokoji a ve všech těch omámených ležících ženách vidí svou matku. „Běž pryč, Li-Li. Jsem unavená.“ Byly doby, kdy se matka zamykala v ložnici a celé dny Lee zanedbá-

vala, dokud se konečně nevynořila, protivná a opuchlá, s rozmazanými zbytky make-upu na očích.

Lee byla pod vlivem drogy jenom jednou v životě: ona a její nejlepší kamarádka Tanja si spolu daly opium a dodnes, když jí je někdy špatně, si vybaví jeho chuť vzadu v krku, hřebíček, hořké byliny a alkohol, zdřevěnělý jazyk a nakonec pocit nehmotnosti a závratě. Zpanikařila a přišlo jí to nepříjemné, jako by byla balon, který se právě utrhl z provazu.

Teď se cítila v pasti. Vzpomínka na Tanju způsobila, že si začala připadat strašně osamělá a zatoužila, aby tu byl někdo, kdo ji zná. Vchod, kterým vešly, je zavřený. Poppy se znovu dala dohromady s Jimmym a Lee je vidí objímat se ve vzdáleném rohu. Drosso klečí vedle nějakého mladíka a pomáhá mu zavést si jehlu do paže. Jenom Antonio stojí osamoceně opodál, a jakmile zachytí Leein pohled, ukáže na barový vozík, jehož si Lee dosud nevšimla.

Lee vděčně přikývne a dovolí mu, aby jí připravil pití. Pravda je, že už by si neměla nic dávat – nemá ponětí, kolik toho vypila v restauraci –, ale cítí se zároveň nervózní i bezstarostná.

Antonio jí přináší brandy, mužské pití, a ostrý nápoj nějak rozežene tu zatuchlost a Lee se hned cítí líp.

„Už jsi tu někdy byla?“ ptá se jí potichu. V restauraci byl tak nemluvný, že je s podivem, že jí teď položil otázku.

Lee zavrtí hlavou. „Jsem v Paříži teprve krátce.“

„Není to tu vždycky takové.“ Antonio máchne rukou kolem dokola. „Drosso je sběratel umění. Je strašně bohatý.“

„Co sbírá?“

„Všechno možné, i když myslím, že nejradši má moderní umění. Sponzoruje *Littérature*. Proto jsme tu všichni tak často a tyjeme z našeho potenciálního ochránce.“ Pokývne hlavou k několika mužům posedávajícím kolem vodní dýmky.